

Foreningen af Statsamtsjurister

Viborg den: 17. maj 2005

Folketingets Retsudvalg
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Bemærkninger til lovforslag L 132: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces).

Forslaget indebærer blandt andet, at kompetencen til at meddele fri proces overføres fra statsamterne til Civilstyrelsen.

Foreningen har tidligere afgivet bemærkninger til betænkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III.
Brevet vedlægges til orientering.

Foreningen finder dog anledning til at knytte nogle bemærkninger til det nu fremsatte forslag.

Det er nu rimeligt sandsynligt, at de 14 statsamter og Københavns Overpræsidium sammenlægges til 5 regionale statsforvaltninger. Dette vil medføre, at der i den enkelte statsforvaltning vil blive et større antal sager, såfremt kompetencen til at meddele fri proces fortsat behandles regionalt, og ikke placeres centralt i Civilstyrelsen som foreslået.

Der vil derfor være et sådant antal sager om fri proces i de fremtidige regionale statsforvaltninger, at man kan bevare en højt fagligt niveau til behandling af sagerne.

Foreningen af StatsamtsJurister har ikke i bemærkningerne til lovforslaget set nogen dokumentation for – eller sandsynliggørelse af - at statsamterne ikke hidtil har udført opgaven om fri proces på tilfredsstillende måde. Det bemærkes i den forbindelse at omkostningerne ved statsamternes behandling af fri procesansøgninger kun udgør ca. 800 kr. pr. sag.

Der synes i øvrigt at være et misforhold mellem udsagnet i regeringsgrundlaget om placering af statslige arbejdspladser og dette lovforslags flytning af statslige regionale arbejdspladser til en central myndighed placeret i København.

Det fremgår af regeringsgrundlaget at:

"Placering af statslige institutioner

Regeringen vil fortsat tage regionale hensyn i lokaliseringen af statslige arbejdspladser. Nye statslige institutioner vil som udgangspunkt blive placeret uden for hovedstaden, og der tages regionale hensyn ved effektiviseringer af eksisterende arbejdspladser.

I udmøntningsplanen for kommunalreformen fra september 2004 er navnlig byer, som i forbindelse med kommunalreformen mister deres status som hovedsæde for amtsforvaltningen, tilgodeset ved placeringen af de kommende regionale statslige kontorer, de statslige skattecentre og beskæftigelsesregionerne."

I en tid hvor der lægges betydelig vægt på at smidiggøre behandlingen af sager i det offentlige, kan det i øvrigt undre, at man i forslaget lægger op til at en eventuel anke skal behandles af et nyoprettet nævn under procesbevillingsnævnet, når man i andre sammenhænge – f.eks. ved tilsynet med kommunerne – har fravalgt nævnsbehandling.

Nævnsbehandling af sager vil typisk være mere langvarig og betydelig mere omkostningskrævende.

Med venlig hilsen

Mogens Andersen, formand

Foreningen af Statsamtsjurister

Viborg den 2. maj 2004

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Justitsministeriet har d. 13. januar 2004 (j. nr. 2003-740-0247) anmodet foreningen af statsamtsjurister om en udtalelse om betænkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III.

Foreningen kan ikke anbefale Rådets forslag om ændringer i reglerne om kompetencen til at meddele fri proces. Efter foreningens mening er den gældende ordning, hvorefter statsamterne meddeler fri proces i første instans, enkel og velkendt af borgerne, og den er omkostningsmæssig billig for det offentlige. Omkostningerne ved statsamternes behandling af fri procesansøgninger er således kun ca. 800 kr. pr. sag.

Rådet foreslår, at statsamternes kompetence skal deles, således at fri proces meddeles af den ret, sagen er indbragt for eller kan indbringes for, hvis der ikke skal foretages en nærmere vurdering af, om sagsøgeren vil få medhold i sagen. Det gælder en række nærmere opregnede sager, herunder de fleste, men ikke alle ægteskabssager.

I andre tilfælde meddeles fri proces i første instans af Civilretsdirektoratet, der dog skal afslå fri proces, hvis ansøgeren har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker den pågældende sag.

Dette system vil efter foreningens opfattelse f.eks. være i modstrid med det forslag, der påtænkes gennemført, hvorefter alle ægteskabssager skal starte ved statsamterne. Det vil derfor være yderst vanskeligt for borgeren at forstå, hvorfor spørgsmålet om fri proces til ægteskabssag ikke skulle kunne afgøres af den myndighed der er førsteinstans.

I ægteskabssager, som agtes indbragt for domstolene, har statsamterne allerede kendskab til parterne, og statsamtet mægler og opnår ikke sjældent forlig, således at retssag undgås.

Efter Rådets forslag om domstolsbehandling af bevillinger til fri proces i ægteskabssager mister man denne meget væsentlige fordel ved det gældende fri proces system.

v/ Mogens Andersen, formand
c/o Statsamtet Viborg, St. Sct. Hansgade 2-4, 8800 Viborg,
E-mail: meavi@statsamt.dk

Det hjælper i den forbindelse kun i meget begrænset omfang, at retten som Rådet fremhæver i betænkningen s. 384, vil have mulighed for at indkalde parterne til et retsmøde i forbindelse med behandlingen af ansøgningen om fri proces. Retten har nemlig i modsætning til statsamtet normalt ikke et forudgående kendskab til ansøgerne.

I de sager, hvor domstolene tiltænkes tillagt kompetencen til at meddele bevilling til fri proces vil retten skulle afvise at give bevilling, hvis ansøgeren åbenbart ikke vil få medhold i sagen, og hvis retssagen føres trods et sådant afslag på fri proces, vil den dommer, der har givet afslaget, være inhabil ved sagens behandling i realiteten. Forslaget medfører således, at domstolene skal foretage en forhåndsvurdering af sagerne, hvilket kan indebære, at der kan rejses tvivl om rettens fuldstændige upartiskhed ved den senere realitetsbehandling. Dette udgør efter foreningens opfattelse en væsentlig principiel svaghed ved Retsplejerådets forslag.

Også i det omfang statsamternes kompetence til at meddele fri proces foreslås overført til Civilretsdirektoratet i første instans vil det betyde en serviceforringelse for borgerne. Under det gældende system afgøres der årligt ca. 14.500 sager om fri proces i statsamterne, der uanset sagerne kun bliver behandlet på skriftligt grundlag, ikke sjældent indebærer både telefonisk kontakt og fremmøde på statsamtet. Det vil for mange vanskeliggøre kommunikationen, at kompetencen overføres fra en lokal til en fjern landsdækkende central myndighed.

Antallet af sager er endvidere tilstrækkeligt til, at der - selv i de nuværende mindre statsamter - er tilstrækkelig faglig kompetence til at behandle sagerne. Det er foreningens klare opfattelse, at Civilretsdirektoratet intet har at udsætte på statsamternes behandling af sagerne om fri proces, og det kan derfor undre, at der nu foreslås en centralisering af dette område.

For at sikre en klageadgang foreslår Retsplejerådet, at der nyoprettes en afdeling i Procesbevillingsnævnet til behandling af klager.

Det forekommer ikke velbegrunder, at foreslå yderligere nye organisationer til behandling af klagesager. Dette er efter foreningens opfattelse en bureaukratisering af et forvaltningsområde, som for øjeblikket - så vidt vides - fungerer udmærket.

Med hensyn til Retsplejerådets forslag om at en ansøgning om fri proces fremover ikke skal kunne behandles før, forsikringsselskabet har taget stilling til, om det vil yde dækning i henhold til retshjælpsforsikringen, finder foreningen, at der kan være visse retssikkerhedsmæssige betænkeligheder i forslaget.

Borgeren vil kunne få den opfattelse, at det er vanskeligere at opnå hjælp til at føre sag, end efter den nugældende praksis. Om borgeren efter forsikringsselskabets opfattelse ikke efter forsikringsbetingelserne har rimelig grund til at føre proces, vil ikke nødvendigvis betyde, at de almindelige betingelser for fri proces ikke er opfyldt. Dette kan i visse situationer medføre et retstab for borgeren, der ikke kan skelne mellem betingelserne i retshjælpsforsikringen og de almindelige betingelser for fri proces.

Det bemærkes, at forsikringsselskabernes mulighed for at foretage en vurdering er svækket i forhold til de muligheder statsamterne har, idet statsamterne i videre omfang kan foretage høring af modparten, end en privat organisation har mulighed for.

Retsplejerådets forslag i betænkning nr. 1436 giver ikke i øvrigt foreningen anledning til bemærkninger.

Med venlig hilsen

Mogens Andersen, formand